

Bartoněk, Antonín

[Friedrich, Johannes. Entzifferung verschollener Schriften und Sprachen]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1956, vol. 5, iss. E1, pp. 203-

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/109839>

Access Date: 20. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

do značné míry jen jazykovědnou fikcí a indoevropský charakter etruštiny je sporný. — Názory o těchto věcech jsou dnes ve stálém pohybu; názorným příkladem toho je překvapující rozluštění lineárního písma B. Další objevy v tomto směru (nálezy nového materiálu v Řecku a v Malé Asii, rozluštění lineárního písma A atp.) mohou Georgievovy teorie potvrdit, ale mohou také leccos z nich ukázat jako nesprávné. Tím nemá být nikterak snížena cena Georgievových prací. Jsou to práce průkopnické, ukazující nové směry a metody bádání; u takových prací se dají vždy očekávat pozdější korektury názorů.

Adolf Erhart

Johannes Friedrich, Entzifferung verschollener Schriften und Sprachen. Wissenschaft, 51. Band. Springer-Verlag, Berlin—Göttingen—Heidelberg 1954. Stran VI + 714 (s 73 obrazovými ukázkami v textu a s mapkou).

J. Friedrich se v této své práci se zdarem pokusil shrnout všechno, co bylo začátkem roku 1953 známo o stavu v luštění neznámých písem a jazyků starověkého Orientu i středního a východního Středomoří. Nejpropracovanější částí Friedrichovy knihy je přitom kapitola první, pojednávající o dosavadních velkých úspěších v luštění písem a jazyků starého Orientu a zahrnující egyptská písma hieroglyfická (4—27; obsažen je i výklad o písmu z Meroe), různé druhy písma klinového (27—72; každému z jazyků, které byly psány některým z těchto druhů, je věnován zvláštní oddíl; nejvíce místa zabírají výklady o staré perštině, babylonštině a klinopisné hetitštině) i písmo hieroglyfických Hetitů (72—84; k pokusům Hrozného tu autor zaujímá opatrné, i když ne zcela odmítavé stanovisko).

V této části svého díla — až snad na výklad o hieroglyfické hetitštině — stál autor na poměrně dosti pevné půdě a mohl celkem bez podstatnějších pochybností přijímat výsledky, jichž věda, pracující na těchto problémech již více než sto let, zatím dosáhla. S daleko většími obtížemi se však F. setkával v druhé a čtvrté kapitole práce, t. j. v těch jejích částech, kde se jedná o písmech a jazycích, které dosud méně nebo více vzdorují interpretačnímu úsilí badatelů. Zde byla zcela namísto skepse, a tu také autor ve všech tamních výkladech důsledně projevuje. Plným právem se tu většinou omezuje jen na fakta objektivního rázu (údaje o dokladovém materiálu, ukázky textů, dějiny problému); ale i tam, kde uvádí německé překlady ukázek, případně i s gramatickými výklady, jde mu obvykle jen o to, aby lépe ilustroval charakter písma, jazyka i dochovaných textů, a nikterak se přitom nesnaží přesvědčit čtenáře o bezvýhradné správnosti těchto překladů, resp. výkladů.

Druhá kapitola obsahuje — po krátkém úvodním slově (84—86) — oddělené výklady o luštění neznámých jazyků, psaných neznámým písmem (86—102: jazyk maloasijských Lyků; lydština; jazyk pamfylského města Side; jazyk starých Numidů); dále výklady o luštění neznámých písem, skrývajících nějaký známý jazyk (102—112: písmo kyperské [řečtina], písmo protobyblické [foiničtina]); a konečně takové případy, kdy jde o interpretaci textů, psaných známým písmem, ale v neznámém jazyce (113—123: etruština [tento problém si zasloužil úplnějšího a přesnějšího výkladu], jiné jazyky staré Itálie [osko-umberština, venetština, messapština], jazyk Frygů). V třetí kapitole (123—128) jsou probírány metodické principy luštění. Tato partie je obsahově velmi cenná, měla však být zařazena na jiné místo, nejlépe snad na konec spisku, neboť dosti násilně odtrhuje od druhé kapitoly kapitolu čtvrtou (128—140); ta obsahuje „několik příkladů dosud nerozluštěných písem“ a v podstatě se svým obsahem od výkladů z druhé kapitoly celkem neliší. Autor v ní probírá písmo sinajské, kréto-minojské, karské a protoindické [zde i u písma kréto-minojského podrobuje F. vážné kritice Hrozného pokusy o interpretaci těchto písem, založené na pouhé vnější podobnosti se znaky písma hieroglyfických Hetitů].

Většina informací, které autor v druhé i ve čtvrté kapitole podává, platí dodnes celkem bez podstatných změn. Značně však již zastaraly Friedrichovy výklady, věnované kréto-minojskému písmu. To se podařilo v r. 1952 rozluštit mladému anglickému badateli M. Ventri-sovi, a dnes lze již považovat za zcela prokázané, že se pod tímto písmem skrývá starý řecký dialekt (přesnější informace viz v mém článku Nynější stav v luštění „krétského“ lineárního písma B, SPFFBU A 4 [1956], 108—122).

Friedrichova práce je uzavřena stručnou bibliografií (141), věcným indexem (142—146) a přehlednou mapkou starého Orientu (147). Text knihy doprovázejí četné ilustrace (fotografie, faksimilia a normalisované přepisy dokumentů, přehledné tabulky jednotlivých písemných systémů a j.) a činí z dílka — v plném souladu se srozumitelným slohem autorových výkladů — velmi poučnou a instruktivní práci jak pro úplné laiky tak i pro odborníky z příbuzných oborů, kteří hledají rychlé poučení o složitě problematické dnes už zapomenutých písem a jazycích.

Antonín Bartoněk